Turkish Studies *Educational Sciences*

Volume 14 Issue 5, 2019, p. 2099-2112

DOI: 10.29228/TurkishStudies.37396

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 12.09.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 20.10.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (08.10.2019)-Referee 2 (14.10.2019)

This article was checked by iThenticate.

İNGİLİZCE ÖĞRETMEN ADAYLARININ EMPATİK YAKLAŞIMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Serdar ARCAGÖK - Cevdet YILMAZ***

ÖZ

Bu araştırmanın amacı İngilizce öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarını çeşitli değişkenler açısından belirlemektir. Bu çerçevede araştırmada karma yöntem türlerinden yakınsayan paralel karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel aşamasının çalışma grubunu 2017-2018 öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda öğrenimlerini sürdüren ve seçkisiz yolla belirlenen 90 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel aşamasının çalışma grubunu ise Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenimlerini sürdüren araştırmaya gönüllü olarak katılan 16 (8 kadın, 8 erkek) öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel verileri "Empatik Eğilim Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Nicel verilerden elde edilen bulgular SPSS nicel veri analiz programıyla analiz edilmiştir. Elde edilen bulguların analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü anova değerleri kullanılmıştır. Araştırmanın nitel veri toplama aracını ise yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan iki görüşme sorusu oluşturmaktadır. Görüşme soruları ilgili alan yazın ve uzman görüşleri dikkate alınarak düzenlenmiştir. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar ise iki veri kodlayıcısı tarafından incelenmiştir. İki veri kodlayıcısı tarafından oluşturulan kod ve temalar Nvivo nitel veri analiz programıyla modellenmiştir. Araştırmada İngilizce öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının bazı değişkenler (cinsiyet ve herhangi bir sivil toplum kurumunda çalışmış olmak)

* Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Bölümü, E-posta: serdar_arcagok21@comu.edu.tr

** Doç. Dr., Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, E-posta: cyilmaz@comu.edu.tr

açısından anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen nitel verilerin nicel verileri desteklediği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Empati, İngilizce Öğretmen Adayları, Sivil Toplum Kurumu.

INVESTIGATION OF EMPATHIC APPROACHES OF PRE-SERVICE EFL TEACHERS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the empathic approaches of pre-service teachers in terms of various variables. In the research, the convergent parallel mixed method being one of the mixed-method designs was used. In the 2017-2018 academic year, the survey group of the quantitative stage of the study consisted of 90 pre-service teachers who were randomly selected from Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education, and Department of English Language Teaching. The survey group of the qualitative phase of the study consisted of 16 (8 female, 8 male) prospective teachers who continue their education in the same department and participate in the study voluntarily. The quantitative measurement tool of the study consisted of "Empathic Disposition Scale." The findings obtained from the quantitative data were analyzed using SPSS quantitative data analysis program. Arithmetic mean, standard deviation, independent sample t test and one-way ANOVA were used in the analysis of the findings. The qualitative data collection tool of the study is composed of two semi-structured and non-guiding interview questions. Interview questions were formed by considering the relevant literature and expert opinions. The participants' responses to the interview questions were examined by two data encoder. The codes and themes generated by the two data encoders were modeled with the Nvivo qualitative data analysis program. In the study, it was found that the pre-service ELT teachers' empathic approaches showed significant differences in terms of some variables (gender and having worked in any non-governmental organization). It was found that the qualitative data obtained from the research supported the quantitative data

STRUCTURED ABSTRACT

Empathy can be defined as an individual's idea about another individual and emotional response to the individual according to this idea (Hoffman, 2000). According to another definition, empathy is an individual's ability to put himself / herself in place of another person in terms of emotion and thought (TDK, 2018).

Since 2004-2005 academic year, the curriculums in our country have shifted from a behavioral approach to a new conceptualization based on the constructivist approach. One of the main objectives of the constructivist approach is to develop both cognitive and affective skills. Within this framework, the concept of empathy takes place among the

skills that are aimed to be gained and developed in the students. As a matter of fact, one of the skills that are aimed to be acquired by the students in the education programs in the Turkish National Education system is described as empathy skills (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). In order to achieve these goals, it is of utmost importance to examine the empathic tendencies of prospective teachers studying in undergraduate programs up to date.

In the research, the convergent parallel mixed method being one of the mixed-method designs was used. Mixed-method research design is a type of research that aims to make the research topic more comprehensive and in-depth (Johnson et al., 2007). This method also includes the quantitative and qualitative data collected and analyzed separately by the researcher. At the same time, the findings obtained from qualitative and quantitative data are compared as to whether they confirm each other (Creswell, 2014). In this study, the convergent parallel mixed method being one of the mixed-method designs was employed so as to examine in depth and comprehensively the quantitative and qualitative data obtained separately.

In the 2017-2018 academic year, the survey group of the quantitative stage of the study consisted of 90 prospective teachers who were randomly selected from Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education, Department of English Language Teaching. The survey group of the qualitative phase of the study consisted of 16 (8 female, 8 male) prospective teachers who continue their education in the same department and participate in the study voluntarily.

The quantitative measurement tool of the study consisted of "Empathic Disposition Scale" proposed by Dökmen (1988). The measurement tool developed to determine the empathic approaches of individuals has a one-dimensional structure and consists of 20 items. 24-item scale is of the 5-point likert type and is coded as "Strongly Agree", "Agree", "Partly Agree", "Disagree" and "Strongly Disagree". The lowest score to be taken from the measurement tool is 20 and the highest score is 100. The higher the total score of the prospective teachers participating in the research get, the higher they have empathic tendencies; their lower scores signals lower empathic tendency. Interview questions developed by the researchers by considering the theoretical framework were examined by two faculty members who are experts in the field. Finally, the interview questions were examined by two faculty members in the Department of Turkish Language and Literature in terms of Turkish language spelling and grammar rules.

The findings obtained from the quantitative data were analyzed using SPSS quantitative data analysis program. Qualitative data analysis of the research data was carried out by considering thematic coding approach.

Empathic approaches of pre-service EFL teachers in the Department of English Language Teaching make a significant difference according to gender. In this context, gender seems to be an effective variable in determining the empathic tendencies of prospective EFL teachers. This finding is supported by different research findings conducted with prospective teachers (Alexander, 2000; Alver, 2005; Cohen ve Strayer, 1996; Çiçek, 2006; Duru 2002; Ekinci ve Aybek, 2010;

Ercoban, 2003; Karakaya, 2001; Ünal, 1997; Rehber, 2007; Yıldırım, 1992; Yıldırım, 2001).

It was found out that the variables of education level of the parents did not show a significant difference in determining the empathic approaches of the pre-service teachers. In this context, both variables (mother and father education status variables) are not effective in determining the intercultural awareness of prospective teachers.

One of the striking findings in the research is that the empathic approaches of prospective teachers who worked voluntarily in any non-governmental organizations were higher than those of non-volunteer teachers. In this context, it can be said that being a volunteer in non-governmental organizations is an important variable in determining the empathic tendencies of pre-service teachers.

In the study, it is seen that pre-service teachers express the concept of empathy in various ways. In other words, it can be said that preservice teachers' awareness about the concept of empathy differs in some respects.

Pre-service teachers expressed the factors that would support the empathic approach to become more functional in undergraduate courses by making different suggestions. Pre-service teachers stated that the functionality of empathic approach will be increased with various techniques such as drama in their undergraduate programs. In addition, it can be said that more empathic understanding must be taught to students through student-centered activities and thus awareness can be raised towards this concept.

Keywords: Empathy, Pre-service ELT teachers, Non-governmental organization.

Giriş

Empati kavram olarak bireyin bir başka birey hakkında fikir yürütmesi ve bu fikre göre bireyle ilgili duygusal tepki vermesi şeklinde tanımlanabilir (Hoffman, 2000). Başka bir tanıma göre empati, bireyin duygu ve düşünce bakımından kendisini bir başka bireyin yerine koyabilmesidir (Türk Dil Kurumu, 2018).

Ülkemizdeki öğretim programları 2004-2005 öğretim yılından itibaren davranışçı yaklaşımdan yapılandırmacı yaklaşıma dayanan yeni bir anlayışa geçmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımın temel amaçlarından biri de öğrencilerin hem bilişsel hem de duyuşsal becerilerini geliştirmektir. Bu çerçevede empati kavramı öğretim programlarında öğrencilere kazandırılması ve öğrencilerde geliştirilmesi hedeflenen beceriler arasında yer almaktadır. Nitekim, Türk Milli Eğitim sisteminde yer alan öğretim programlarında öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerilerden biri de empati becerisi olarak ifade edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Bu hedeflerin gerçekleşmesinde öğretmen yetiştiren lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin güncel olarak incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Empati terimi tarihte ilk kez 1909'da Edward B. Titchener tarafından, Almanca "einfühlung" kelimesinin bir çevirisi olarak kullanılmıştır. Genel olarak, empati, diğer bir kişinin yaşadığını duygusal olarak anlama yeteneğini içermektedir. Dolayısıyla, bu yetenek kişinin kendisini başka birinin yerine koyması ve onun ne hissedebileceğini anlaması ile eşdeğerdir. Uzmanlar empati kavramını farklı şekilde açıklamışlardır. Stotland (1969)'a göre, empati bir gözlemcinin duygusal tepkisidir çünkü bu kişi, diğer

kişinin bir duyguyu yaşadığını veya yaşamak üzere olduğunu algılamıştır. Wispé (1986) ise, empatinin diğer benliğin pozitif veya negatif tecrübelerinin kendi farkındalığı olan bir benlik tarafından yargısız olarak anlamaya dönük bir teşebbüsü olduğunu savunur. Hoffman (1987) empatiyi kısaca, başka birinin durumuna daha uygun olan bir duyuşsal karşılık olarak tanımlamaktadır.

Catapano (2018) empatinin önemi konusunda ele aldığı makalesinde, empatiyi sizin dışınızdakilerin bakış açılarını anlama yeteneği olarak tarif ederken, pedagojik anlamda hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin sahip olması gerektiği çok önemli bir beceri olduğunu vurgulamaktadır. Catapano'nun (2018) altını çizdiği diğer bir konu, empatinin, öğretmenlerin odaklanması gerektiği öğretim stratejilerinden biri olduğu ve öğretmenlerin empatiyi derslerinde etkin bir yöntem olarak kullanabilme fırsatlarına sahip olmalarıdır. Catapano (2018) empatinin öğretmenlerin ders planlarında öğretim stratejisi olarak yer alabilmesi için öğretmenin atacağı adımlara yönelik aşağıdaki önerileri vermiştir

- Örnek olun
- Ortam yaratın
- Ders materyali olarak farklı konular içeren hikayeleri kullanın
- İletişim stratejileri üzerinde yoğunlaşın
- Grup çalışmaları hazırlayın
- Paylaşılmış grup değerleri ve farklılıklarını tanımlayın
- Serbest ve yapılandırılmış oyunlar kullanın

Lawrence ve arkadaşları (2004), empati tanımının içerik olarak çok yönlü doğasını yansıttığını ileri sürmektedir. Bu bağlamda, sosyal psikologlar empatinin iki temel boyutta gerçekleştiğini kavramsal olarak ortaya koymuşlardır. Bu boyutlar bilişsel empati ve duygusal empati olup, ilki 'diğer bir kimsenin akli durumunun zihinsel veya hayali olarak kavranması' anlamında kullanılırken, diğeri de 'başka bir kimsenin duygusal yanıtlarına karşılık duygusal bir yanıt' olarak kullanılmaktadır. Diğer taraftan, Gianakos (1996) empatiyi, doktorların kendilerini yardım için gelen hastalarının yerine koyma yeteneği olarak tasvir etmektedir. Bu tanım dört boyutu içermektedir: duyuşsal (hastaların duygularını/bakış açılarını hayal etme); ahlaki (doktorların empati kurmaya yönelik içsel motivation); bilişsel (hastaların duygularını/bakış açılarını zihinsel olarak tanımlama yeteneği); davranışsal (hastaların duygularını/bakış açılarını anlayarak, onlara geri iletme yeteneği) (Stepien ve Baernstein, 2006).

Türkiye ve dünyada empatinin eğitimdeki rolü konusunda pek çok araştırma yapılmıştır. Örneğin, Pala (2008) tarafından Türkiye'de gerçekleştirilen bir çalışmada, Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin empati kurma düzeyleri ortaya konulmuş ve empati düzeylerin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlenmiştir. Araştırma grubunu Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği lisans programlarındaki 1. ve 4. sınıf öğrencisi olan toplam 464 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma betimsel bir araştırma olup, veri toplama aracı olarak 20 maddelik likert tipi Empatik Eğilim Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonunda, çalışma grubundaki öğretmen adaylarının empati kurma düzeylerinin ortalaması 3.5 bulunmuştur. Bu düzeyin öğrencilerin ekonomik durumu, lisans programı ve kitap okuma sıklığına göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Benzer bir çalışma, Kaya (2016) tarafından, Sosyal Bilgiler Bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının empati düzeylerini etkileyen cinsiyet, yaş gibi faktörleri belirlemek için yapılmıştır. Araştırmaya 149 öğretmen adayı dahil edilmiştir. İstatistiksel analizler sonucunda, öğrencilerin duygusal empati düzeyleri ile ilgili puanlarının cinsiyet ve yaş değişkenleri açısından farklılık gösterdiği bulunmuştur.

İkinci Dil Edinimi alanında empati üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır ve genellikle empati, ikinci dil öğretimi ile ilişkilendirilebilecek psikolojik bir değişken olarak kabul edilmiştir (Dewaele ve Wei, 2012). Guiora ve arkadaşları (1975, s. 48) empatinin ikinci dil öğrenimi için gerekli olduğunu iddia etmişlerdir: ‘İkinci bir dili otantik olarak konuşmak yeni bir kimliğe bürünmektir. Empati ile birlikte, yeni bir oluşuma adım atılmıştır’. Araştırmalar, ikinci dil eğitimi alan ve empati düzeyleri yüksek olan öğrencilerin bin anadil kullanıcısının telaffuzunu taklit etme konusunda daha iyi olduklarını göstermektedir (Guiora, Beit-Hallahmi, Brannon, Dull, & Scovel, 1972; Guiora, Brannon, & Dull, 1972 Cited in Dewaele ve Wei, 2012). PRota ve Reiterer (2009) tarafından gerçekleştirilen diğer bir araştırmada empati ve telaffuz arasındaki ilişki incelenmiştir. Leibetseder, Laireiter, Riepler, ve Koller (2001) tarafından geliştirilen bir anketin kullanıldığı bu çalışmada, empati ‘kişileri gerçek-hayat yada kurgu durumlarda tanımak’ olarak tasvir edilmiştir. Anket 4 bölümde gruplandırılmış olarak 26 maddeden oluşmaktadır: bilişsel-hassasiyet, duygusal hassasiyet, duygusal ve bilişsel ilgi’(Cited in Dewaele ve Wei, 2012). Elde edilen bulgular, empatik hazırbulunuşluk ile ilgili puanların, telaffuz yeteneği, fonetik kodlama yeteneği, dilbilgisi hassasiyeti ve kelime öğrenme yeteneği ile olumlu olarak ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (PRota ve Reiterer, 2009; akt. Dewaele ve Wei, 2012).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngilizce öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarını farklı değişkenler aracılığıyla belirlemektir. Bu çerçevede şu sorulara yanıt aranmıştır: Bunlar;

1. Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri
 - a. Cinsiyet,
 - b. Anne eğitim durumu
 - c. Baba eğitim durumu
 - d. Herhangi bir sivil toplum kurumunda gönüllü olarak çalışmış olma değişkenleri bakımından anlamlı bir fark göstermekte midir?
2. Empati kavramı size göre ne anlam ifade etmektedir?
3. İngilizce Öğretmenliği Lisans Programında empatik yaklaşımın daha işlevsel olabilmesi için neler yapılabilir?

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizleri hakkında bilgi verilmektedir.

Araştırma Modeli

Araştırmada karma türlerinden yakınsayan paralel karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem araştırmaları araştırma konusunu daha kapsamlı ve derinlikli olarak anlamlandırmayı amaçlayan araştırma türüdür (Johnson vd., 2007). Bu yöntem aynı zamanda nicel ve nitel verilerin araştırmacı tarafından ayrı ayrı toplanıp analiz edilmesini kapsamaktadır. Nitel ve nicel verilerden elde edilen bulguların birbirini doğrulayıp doğrulamadığı karşılaştırılır (Creswell, 2014). Bu araştırmada ayrı ayrı elde edilen nicel ve nitel verilerin derinlikli ve kapsamlı olarak ele alınması amacıyla karma araştırma yöntemlerinden yakınsayan paralel karma yöntem kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel aşamasının çalışma grubunu 2017-2018 öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenimlerini sürdüren ve seçkisiz yolla belirlenen 90 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel aşamasının çalışma grubunu ise araştırmaya gönüllü olarak katılan aynı anabilim dalında öğrenimlerini sürdüren 16 (8 kız, 8 erkek) öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın nicel veri toplama aracını Dökmen (1988) tarafından geliştirilen “Empatik Eğilim Ölçeği” oluşturmaktadır. Bireylerin empatik yaklaşımlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçme aracı tek boyutlu yapıya sahip olup 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracında yer alan Likert seçenekleri (1-Tamamen Aykırı, 2-Oldukça Aykırı, 3-Kararsızım, 4-Oldukça Uygun ve 5-Tamamen Uygun) şeklinde sıralanmıştır. Ölçme aracından alınacak en düşük puan 20, en yüksek puan 100 şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ölçme aracından aldıkları toplam puanın yüksek olması, onların empatik eğilimlerinin yüksek olduğunu; düşük olması ise onların empatik eğilimlerinin düşük olduğuna işaret etmektedir. Ölçme aracının test tekrar test yöntemi kullanılarak elde edilen güvenirlik katsayısı .82 olarak belirlenmiştir. Ölçme aracı tek faktörlü bir yapıya sahiptir. Ayrıca ölçme aracının tek ve çift maddelerinden alınan puanlar arasındaki ölçek yarılama güvenirlik katsayısı .86 şeklinde saptanmıştır. Ölçekte 8 madde ters kodlanmıştır. Bunlar; 3, 6, 7, 8, 11, 12, 13 ve 15. maddelerdir (Dökmen, 1988). Araştırmada kullanılan ölçme aracının Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise .76’dır.

Araştırmanın nitel veri toplama aracı yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan iki soruluk görüşme formundan oluşmaktadır. Kuramsal çerçeve dikkate alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme soruları, alan uzmanı iki öğretim üyesine inceletilmiştir. Alan uzmanı iki öğretim üyesinin görüşleri doğrultusunda görüşme sorularındaki eksiklikler ve yanlışlıklar düzeltilmiştir. Görüşme soruları son olarak Türk dili yazım ve dil bilgisi kuralları açısından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalındaki iki öğretim üyesine inceletilmiştir.

Bulgular

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular bağımsız değişkenlere göre incelenerek tablolar şeklinde sıralanmıştır.

Öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi

İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz bağımsız örneklem için t testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen sonuçlar tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının cinsiyete göre incelenmesi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Ölçek						
Gruplararası	98.56	4	24.64	1.17	.32	-
Gruplarıçi	1781.92	85	20.96			
Toplam	1880.48	89				

Tablo 1 incelendiğinde İngiliz Dili Anabilim Dalı’nda öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının empatik yaklaşımları cinsiyet değişkenine göre kız öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(88)} = 2.46, p < .05$]. Kız öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin ($\bar{X} = 62.33$), erkek öğretmen adaylarına göre ($\bar{X} = 59.86$) daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin anne eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi

İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının empatik yaklaşımları anne eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz (bağımsız) örneklem için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda bulgulardan elde edilen sonuçlar Tablo 2 de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının anne eğitim durumuna göre incelenmesi

Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Ölçek	Gruplararası	98.56	4	24.64	1.17	.32	-
	Gruplariçi	1781.92	85	20.96			
	Toplam	1880.48	89				

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların empatik yaklaşımlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır [$F_{(4-85)} = 1.17, p > .05$]. Bu çerçevede anne eğitim durumunun katılımcıların empatik eğilimlerini belirlemede önemli bir değişken olmadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının baba eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi

İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla ilişkisiz (bağımsız) örneklem için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma verilerinden elde edilen bulgular Tablo 3. de gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının baba eğitim durumuna göre incelenmesi

Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Ölçek	Gruplararası	19.76	4	6.58	.30	.82	-
	Gruplariçi	1870.62	85	21.63			
	Toplam	1880.48	89				

Tablo 3 dikkate alındığında öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği saptanmamıştır [$F_{(4-85)} = .30, p > .05$]. Öğretmen adaylarının baba eğitim durumuna yönelik toplam puanları dikkate alındığında, baba eğitim durumu ilkökul ($\bar{X} = 61.25$), ortaokul ($\bar{X} = 61.43$), lise ($\bar{X} = 62.18$) ve lisans mezunu ($\bar{X} = 61$) olan öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin birbirine yakın olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının herhangi bir sivil toplum kurumunda çalışmış olma durumuna göre incelenmesi

Öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının herhangi bir sivil toplum kurumunda çalışıyor olup olmama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla ilişkisiz (bağımsız) örneklem için t testi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler tablo 4. de gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının herhangi bir sivil toplum kurumunda çalışmış olma durumuna göre incelenmesi

Faktör	Çalışma Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ölçek	Var	40	61.60	4.55	88	-.20	.04
	Yok	50	51.40	4.67			

Tablo 4 dikkate alındığında İngiliz Dili Anabilim Dalı'nda öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının empatik yaklaşımları herhangi bir sivil toplum kurumunda çalışmış olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(88)} = -.20, p < .05$]. Herhangi bir sivil toplum kurumunda çalışmış olan öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin ($\bar{X} = 61.60$), herhangi bir sivil toplum kurumunda çalışmamış olan öğretmen adaylarına ($\bar{X} = 51.40$) daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının empati kavramına yönelik bakış açıları

Katılımcıların Empati kavramına yönelik görüşlerinden oluşan kodlar şekil 1 de gösterilmiştir. Ayrıca bazı katılımcıların (Ö₉ ve Ö₁₄) bu kavrama yönelik görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde belirtilmiştir.

Şekil I. İngilizce öğretmen adaylarının empati kavramına yönelik bakış açıları

Şekil I incelendiğinde İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının Empati kavramını farklı açılardan değerlendirdikleri ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların ağırlıklı olarak ifade ettikleri kodların “ Kendisini başkasının yerine koymak” (f:9), “ Başkasının düşüncelerini hissetmek” (f: 6) , “ Başkasının fikirlerini anlamak” (f: 3) ve “ Başkasının bakış açısını değerlendirme” (f:3) şeklinde ortaya çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının “ Sağlıklı iletişim kurma” (f:1), “ Karşılıklı etkileşimde bulunma” (f:1), “ Karşılıklı sevgi ve saygı” (f:1), “ Başkasını yargılamama” (f:1), “ Kişilerarası anlayışa sahip olma” (f:1), “ Öğrencilerin ihtiyaçlarını bilmek” (f: 1) şeklinde kodlarla da empati kavramını açıkladıkları belirlenmiştir

Araştırmaya katılan Ö₉ ve Ö₁₄ kodlu öğretmen adayları empati kavramını şu cümlelerle açıklamaktadır:

“ Empati herhangi bir durum veya konu hakkında kişinin kendisini başka birinin yerine koyarak onu anlaması ve kendini onun yerine koyarak onu anlaması ve kendini onun yerine koyarak çok yönlü düşünmesini ifade eder. Böylelikle empati kurarak karşımızdaki insanları yargılamadan önce onların yerine kendimizi koyarak düşünmektir. Empati ayrıca “benci” likten çıkarak farklı insanların yerine kendini koyabilme becerisidir. Empati yoluyla bir insanın duygularını, içinde bulunduğu durumları ve olayları onun bakış açısıyla karşılama ve değerlendirme daha kolay olabilir. “ (Ö₉)

“ Her hareketinde, söylediğinde kendini başka birinin yerine koymak ve hislerini anlamaya çalışmak. Kimse kimsenin hislerini veya yaşadıklarını bilemez ama empati kurarak karşıdaki kişinin hislerini tahmin edebiliriz. Empati sağlıklı iletişim kurabilmek için gereken en önemli kavramlardan birisidir. Karşınızdaki insana kim olursa olsun empati kurarak yaklaşılmalı. Olaylara onun tarafından bakabilmeliyiz.” (Ö₁₄)

Öğretmen Adaylarının Lisans Derslerinde Empati Yaklaşımın Lisans Programlarında İşlevselliğinin Artırılmasına Yönelik Bakış Açıları

Katılımcıların empati yaklaşımının daha işlevsel olmasına yönelik sundukları önerilerden oluşan kodlar şekil 2 de gösterilmiştir. Bununla birlikte bazı katılımcıların (Ö₃ ve Ö₈) empati yaklaşımının lisans programlarında işlevselliğinin artırılmasını içeren önerileri doğrudan alıntılarla ifade edilmiştir.

Şekil II. İngilizce öğretmen adaylarının empati yaklaşımının lisans programında işlevselliğinin artırılmasına yönelik bakış açıları

Şekil II ' ye göre katılımcıların empati yaklaşımının lisans programlarında daha işlevsel olmasına yönelik çeşitli önerilerde bulunduğu saptanmıştır. Öğretmen adaylarının kodladıkları öneriler “ Derslerde drama etkinlikleri gerçekleştirilmeli” (f: 6) , “ Öğretmenin empati kurmasını öğrenmesi”,

(f: 3) “ Hizmet içi eğitimler verilmeli”, (f:3), “ Derslerde rol oyun etkinlikleri gerçekleştirilmeli”, (f:2) “ Siz olsaydınız ne yapardınız etkinliği gerçekleştirilmeli” (f: 2) ve “Çeşitli simülasyon etkinlikleri gerçekleştirilmeli” (f:2) şeklindedir. Bununla birlikte bazı katılımcılar empati kavramının lisans programlarında işlevselliğinin artırılmasına yönelik “ Derslerde örnek olaylar gerçekleştirilmeli” (f:1), “ Derslerde empati kavramının tanıtılması” (f:1), “ Seçmeli ders şeklinde bir ders yer almalı” ve “ Seminerler verilmeli” şeklinde öneriler kodlamıştır.

Bazı katılımcıların (Ö₃ ve Ö₈) empati yaklaşımının lisans programlarında işlevselliğinin artırılmasına yönelik ifadeleri şu şekildedir:

“ İlk olarak derslerde empatinin daha işlevsel olabilmesi öğretmene bağlıdır. Öğretmen kendini öğrencilerin yerine koymalı ve öğrencilere örnek olmalı. Onlarında yani öğrencilerinde bir birey olduğunu ve problemleri olduğunu düşünerek buna göre davranmalı öğretmenler.” (Ö₃)

“ Lisans programlarında bunun uygulanması için sınıf içinde öncelikle bu kavramın terimin benimsetilmesi gerekmektedir. Derslerde drama aktiviteleri yapılabilir ve öğrencilere farklı rollere bürünüp empati yeteneği geliştirilebilir. Böylelikle farklı durum ve karakterlere maruz kalan öğrencinin çok yönlü düşünmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca öğretmen adaylarının farklı durumlardaki farklı rollerin içine sokarak uyguladıkları çeşitli simülasyonları canlandırdıkları teknik olan drama tekniği, empati kavramının işlevselleştirilmesi adına verimli olabilir.” (Ö₈)”

Sonuç ve Tartışma

İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim gören öğretmen adaylarının empatik yaklaşımları cinsiyete göre kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Bu bağlamda cinsiyetin öğretmen adaylarının empatik eğilimlerini saptamada etkili bir değişken olduğu görülmektedir. Bu bulguyu, öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen farklı araştırma bulguları desteklemektedir (Alexander, 2000: 73; Alver, 2005: 18; Cohen ve Strayer, 1996: 992; Çiçek, 2006; Duru, 2002: 29; Ekinci ve Aybek, 2010: 821; Ercoban, 2003; Karakaya, 2001; Ünal, 1997; Rehber, 2007). Diğer taraftan, İngilizce eğitimi alanında kadın öğretmen adaylarının erkeklere oranla daha pozitif empatik davranışlar sergileme eğilimleri, Catapano’nın (2018: 2) altını çizdiği örnek bir rol-model profili çizimleri ve İngilizce derslerinde çok önemli olan etkin iletişimi sağlayacak potansiyele sahip olduklarını göstermesi açısından araştırmada önemli bir bulgu olarak görülmektedir.

Anne ve baba eğitim durumu değişkenlerinin öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarını belirlemede anlamlı bir fark göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede her iki değişkenin de (anne ve baba eğitim durumu değişkenleri) öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarını belirlemede etkili bir değişken olmadığını göstermektedir. Bu sonuç anlamlı bir fark içermese de, öğretmen eğitiminin öğrencilere derslerde empatik davranışlar kazandırmada eğitimli anne ve babanın etkisinden bağımsız bir eğitsel faktör olduğu gerçeğine işaret etmektedir. Bu çerçevede, Lawrence ve arkadaşlarının (2004: 911) empati kavramını bilişsel ve duyuşsal boyutta alması temelinde, öğretmen adaylarının empatik davranışlarının öğretmen eğitimi sürecinde, Catapano’nın (2018: 1) belirttiği gibi, ‘bir öğrenme stratejisi’ olarak edinilmesi araştırmanın bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Araştırmada dikkat çeken bulgulardan biri de herhangi bir Sivil Toplum Kurumlarında gönüllü olarak çalışmış öğretmen adaylarının empatik yaklaşımlarının gönüllü olarak çalışmayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde olmasıdır. Bu bağlamda Sivil Toplum Kurumlarında gönüllü olarak çalışmış olmanın öğretmen adaylarının empatik eğilimlerini belirlemede önemli bir değişken olduğu söylenebilir. Bunun sebebi olarak, Sivil Toplum Kurumlarında çalışan İngilizce öğretmen adaylarının, öğrencilere gönüllü olarak İngilizce öğretirken hem duyuşsal hem de bilişsel düzeyde dil ihtiyaçlarına cevap verme çabaları aynı zamanda pozitif empatik davranışların gelişmesine temel teşkil etmiş olabileceği ileri sürülebilir.

Araştırmada İngilizce öğretmen adaylarının empati kavramını çeşitli şekillerde ifade ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda, araştırmadan çıkan önemli bir sonuç İngilizce öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun, empati kavramını duyuşsal bir davranış olarak (örneğin, başkasının düşüncelerini hissetmek, başkasının fikirlerini anlamak, sağlıklı iletişim kurma ve karşılıklı sevgi ve saygı) görme eğiliminde olmalarıdır. Bazı öğretmen adayları da, empati kavramını bilişsel düzeyde bir yaklaşım olarak görmektedirler (örneğin, öğrencilerin dil ihtiyaçlarını öğrenmek). Öğretmen adaylarının empati kavramını daha çok duyuşsal empatik davranış eğilimi ekseninde yorumlamaları, etkin bir İngilizce dil öğretiminde duyuşsal anlamda öğrenci-öğretmen arasında empatik bir iletişimin sağlanmasının önemini destekler nitelikte görülmektedir.

Öğretmen adayları empati yaklaşımının lisans derslerinde daha işlevsel olmasını destekleyecek unsurları farklı önerilerde bulunarak ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının lisans programlarında ağırlıklı olarak empatik yaklaşımının işlevselliğinin drama ve rol oyunları gibi çeşitli tekniklerle artırılacağını ifade ettikleri saptanmıştır. Catapano (2018) serbest ve yapılandırılmış oyunları kullanarak, dil öğretiminde öğrencilerin empatik davranışlar sergilemesi ve bu sayede özellikle fonetik gibi dil becerisi kazanmaları için ideal bir dil öğretimi ortamı oluşturulabileceğini ileri sürmektedir. Ayrıca empatik anlayışın öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilere daha fazla kavratılacağını ve bu kavrama yönelik farkındalığın artırılabilceğini düşündükleri söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Alver, B. (2005). Danışma ve Rehberlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Empatik Beceri ve Karar Verme Stratejilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, Bahar, 14 (21), 19-34.
- Alexander, K.L. (2000). *Prosocial Behaviors of Adolescent in Work and Family Life: Empathy and Conflict Resolution Strategies With Parents and Pers*, Ph.D. The Ohio State University. UMI Proquest Digital Dissertations [Online]: (<http://wwwlib.umi.com/dissertations/preview-all/9982514> adresinden 17.3.2019 tarihinde indirilmiştir).
- Catapano, J. (2018). Teaching strategies: The importance of empathy. Retrieved from <http://www.teachhub.com/teaching-strategies-importance-empathy>.
- Cohen, D., & Strayer, J. (1996). Empathy in conduct disordered youth. *Developmental Psychology*, 32, 988-998.
- Creswell J.W. (2014). *A Concise Introduction to Mixed Methods Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2014). *Karma Yöntem Araştırmaları, Tasarımı ve Yürütülmesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çiçek, A. (2006). *Sağlık Çalışanlarının Empatik Eğilim ve Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dewaele, JM., & Wei, L. (2012). Multilingualism, empathy and multicompetence. *International Journal of Multilingualism*, 9(4), 352-366.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21 (1-2), 155-190.
- Duru, E. (2002). Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim Düzeylerinin Bazı Psikososyal Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(12), 21-34.

- Ekinci, Ö. ve Aybek, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (2), 816-827.
- Erçoban, S. (2003). *İlköğretim ikinci kademesindeki branş öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Gianakos, D. (1996). Empathy revisited. *Arch Intern Med*, 22, 135-136.
- Guiora, A., Beit-Hallahmi, B., Brannon, R., Dull, C., & Scovel, T. (1972). The effects of experimentally induced changes in ego states on pronunciation ability in a second language: An exploratory study. *Comprehensive Psychiatry*, 13(5), 421-428.
- Guiora, A., Brannon, R., & Dull, C. (1972). Empathy and second language learning. *Language Learning*, 22, 111-130.
- Hoffmann, M. (2000). *Empathy and moral development: The implications for caring and justice*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Karakaya, D. A. (2001). *Akdeniz Üniversitesi'ndeki hemşirelik öğrencilerin empati becerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, B. (2016). An evaluation of the empathy levels of pre-service social studies teachers. *Educational Research and Reviews*, 11(6), 229-237.
- Lawrence, E. J., Shaw, D., Baker, D., Baron-Cohen, S., & David, S. (2004). Measuring empathy: reliability and validity of the Empathy Quotient. *Psychological Medicine*, 34, 911-924.
- Leibetseder, M., Laireiter, A.R., Köller, T., Leibetseder, M., Laireiter, A.R., Riepler, A., Köller, T. (2001). E Skala: Fragebogen zur Erfassung von Empathie – Beschreibung und psychometrische Eigenschaften, *Zeitschrift für Differentielle und Diagnostische Psychologie* 22.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı, <http://mufredat.meb.gov.tr>, Erişim Tarihi: 11.10.2018).
- Pala, A. (2008). Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 23.
- Rehber, E. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Robson, C. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Gerçek Dünya Araştırması*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Rota, G., & Reiterer, S. M. (2009). Cognitive aspects of pronunciation talent. In G. Dogil & S. M. Reiterer (Eds.), *Language talent and the brain* (pp. 67-96). Berlin: de Gruyter.
- Stepien, K.A., & Baernstein, A. (2006). Educating for empathy: a review. *J Gen Intern Med*, 21, 524-30.
- Stotland, E. (1969). Exploratory investigations of empathy, in Leonard Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 4, pp. 271-314). New York: Academic Press.

-
- Türk Dil Kurumu, [http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst & kelime = empati & ayn=tam](http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=empati&ayn=tam), Erişim Tarihi: 8.10.2018).
- Ünal, G. (1997). *Psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi alan öğrencilerin empatik eğilimlerinde gözlenen değişimler: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Wispe, L. (1986). The distinction between sympathy and empathy: To call forth a concept, a word is needed. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(2), 314-321.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.